

GAZDASÁGI HASZON VAGY TÁRSADALMI ÉRTÉK? A VÁLLALATI SZEREPVÁLLALÁS LEHETŐSÉGEI

(tudományos ismeretterjesztés
egy gazdasági szereplő szemszögéből)

Pásztory Tamás

gazdasági szakértő

Modern világunkban az egyre növekvő társadalmi integráció, az egyes tudományterületek összefonódása és multidiszciplináris jellege kihatással van a privát szféra szereplőire is: a különböző vállalatok és intézmények, valamint más társadalmi szereplők közötti összefonódás jelentőségére. A feltételek megteremtéséhez szükséges technológiai eszközök és az azokat alkalmazó elképzelések is adottak, körünk kihívását leginkább az jelentheti, hogy ezeket megfelelően felhasználva megújuló és fenntartható lendületet lehet-e biztosítani, mely hosszabb távon egyben az ország fejlődését is jelentheti.

A vállalatok szerepvállalását boncolgató úgynevezett „megvalósítható” üzleti etika a nyugati társadalmak globalizálódó világában leginkább az utóbbi húsz-harminc évben kezdett teret hódítani. Ennek lényege a felismerés, miszerint az önérdek mellett fontos a közjóért való tevékenység is. Ennek mentén juthatunk el a CSR-hez (Corporate Social Responsibility – CSR), azaz a társadalmi fe-

lelősségvállaláshoz, mely Nyugat-Európában, főként Nagy-Britanniában már jó pár éve bejáratott szempontként jelent meg. A fejlettebb vállalati kultúrákban a gazdaságfilozófia része, vagyis a cégek azon kívül, hogy elsődleges szempontjuk a profit megtermelése maradt, szociálisan is érzékenyek, környezettudatos magatartást folytatnak, és nem hagyja őket hidegen a társadalmi szolidaritás sem.

De miről is van szó a gyakorlatban ha a CSR-ről beszélünk? Magába foglalhatja a környezettudatos viselkedésmódot, hátrányos helyzetű munkavállalók alkalmazását, vagy éppen a társadalmi munkát mint csapatépítő tevékenységet a vállalati dolgozók számára, és nem utolsósorban a kultúra, tudományok mecenatúráját is.

Szerencsére hazánkban is egyre több vállalat ismeri fel a CSR jelentőségét. Fontos cél, hogy a vállaltvezetők ne csak egy jó reklámlehetőséget lássanak a CSR-ben, hanem tegyék magukévá a CSR mondanivalóját, érezzék magukénak is a felelősséget a társadalom iránt.

Mindenkinek, aki kicsit is érzékeny ezekre a kérdésekre, tudnia kell, hogy felelősséggel tartozik az itt élőkért, a környezetünkért. Éppen ezért mindent el kell követni annak érdekében, hogy szolgáltatásukkal, támogatásukkal, valamint működésük felelős irányításával segítsék és óvják a körülöttünk lévő világot, a kulturális területek is beleértve. Ha ez már kialakult, innen csak egy lépés a munkatársak szemléletformálása, és egy új, társadalomtudatos generáció kinevelése.

A Magyar Telekom immár több mint tíz éve kiemelt küldetésének tekinti a civil társadalmi és kulturális szerepvállalást, különösen a magyar tudományos élet terén a tudományos ismeretterjesztésben való részvételt. 1995-ben, az akkor még Matáv néven működő vállalat vezetése, kapcsolódva ahhoz a nagyszabású munkához, amit a hazai távközlés fejlesztése terén folytat, kialakított egy jobban és szebben élő társadalmi képet megjelenítő támogatási stratégiát. Ez az elképzelés azóta is alapját képezi a cég szerepvállalásának, melynek következetes végrehajtása, külső nézőpontból pedig társadalmi jelentősége még inkább felerősödött az azóta történt szervezeti átalakulások miatt.

A média világának évek alatt végbemenő átalakulása nyomán szinte kivészték a képernyőről azok a műsorok, amelyek a tudománnyal, tudományos eredmények és kutatási irányok bemutatásával foglalkoztak. Ezt felismerve a két alapító, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Telekom közös vállalkozásként hívta életre a *Mindentudás Egyetemét* (ME). A 2002. szeptember 16-a óta működő *Mindentudás Egyeteme* széleskörű nézettségével igazolta, hogy hazánkban az egyetemi és akadémiai körön kívül is óriási igény van a tudomány világának népszerűsítésére, annak alaposabb és több irányba ki-

terjedő megismerésére. A produkcióval egyben egy olyan platformot is sikerült teremtenünk, ahol a magyar akadémikusok, professorok és kutatók szélesebb körben is megismertethették a laikusok által elsőre elvontnak gondolt szakterületüket. Ezzel hozzásegítette a közönséget és az érdeklődőket, hogy kézzelfogható magyarázatot és ismeretet kapjanak a tudományos kutatások mindennapi életünket is meghatározó és nemegyszer azt sok szempontból átformáló eredményeiről. A két alapító részéről ez egy olyan eredeti kísérletnek tekinthető, amelyre Magyarországon nemigen akadt korábban példa. Az eredetileg három szemeszterre tervezett program átütő közönség sikere egyértelművé tette a folytatás szükségességét.

A megnövekedett feladatok és a hatékonyabb működtetés érdekében 2004-ben már gazdasági társaságként folytatta működését a tudománynépszerűsítő sorozat: *Mindentudás Egyeteme Tudományos Kht.* néven. Ennek is köszönhető, hogy 2007 júniusára, már a tizedik félévet is lezárva, az ME a hazai tudományos élet legkiválóbb reprezentánsainak a részvételével a 164. sikeres előadáson és több mint húsz klubrendezvényen volt túl. Sokkal fontosabb azonban az a tény, ami e számok mögött meghúzódik: a *Mindentudás Egyeteme* a társadalom számára egy olyan hozzáadott értéket állíthatott, mely az általános műveltség szintjének emelésével segíthette a civilizált társadalmakban fontos egyetemes normák elfogadását és követését. Hiszen a tudás amolyan *mentálitást módosító modulként működik*, és az ötletgazdák eredeti elképzelései beigazolódni látszanak: a *Mindentudás Egyeteme* egyre több ember mindennapi életére volt jótékony hatással. Ezt igazolja mindazoknak a kiadványoknak és kapcsolódó programoknak a sikere is, amelyek az elmúlt

esztendőik alatt indultak. Így a *Mindentudás Egyeteme* ma már nemcsak egy sikeres tudományos ismeretterjesztő műsor címévé vált, hanem jól csengő márkanév, ma divatos kifejezéssel élve *brand* lett, amelyet országszerte, sőt még a határainkon túl is jegyeznek.

Az ingyenesen látogatható előadásoknak hét feléven keresztül a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem adott otthont. Az egyre növekvő televíziós nézőszám azonban megkövetelte, hogy az előadások felvétele a megkívánt technikai eszközökkel készüljön. Így, kihasználva a televíziózás kínálta lehetőségeket, 2006 tavaszától 2007 őszéig a Jövő Háza Teátrum adott otthont a felvételeknek, az elmúlt négy évben pedig vidéki nagyvárosokban (Veszprém, Miskolc, Pécs, Szeged, Debrecen), illetve Kolozsváron egy-egy előadás erejéig „kihelyezett tagozatok” is csatlakoztak a működéshez.

Az aktuális témákhoz kapcsolódóan az előadások kezdete előtt, az érdeklődést és a tudásélményt egyaránt megalapozó és fokozó helyszíni rendezvényekre került sor. Példaként említhetjük a nagy sikerrel megtartott, helyszínen végzett vércukorszintmérést, ami a cukorbetegségről szóló előadást kísérte. Az előadásoként átlagosan négyszáz érdeklődő befogadására képes előadóterem legtöbbször teltház volt, a nézők egy része állandó törzsközönségként látogatott újra vissza. A több mint 200–250 ezer fős heti nézettség igazolta, hogy médiatámogatónk révén (a Duna Televízióban, az MTV-ben, a Petőfi rádióban és országos napilapokban) hétről hétre sok százezren válhattak „egyetemi hallgatóvá”.

A *Mindentudás Egyeteme* életében fontos kommunikációs médiumként jelent meg az internetes honlap (www.mindentudas.hu), mely az előadás előzetes regisztrációján kívül sok egyéb funkciót is megvalósít. Az interak-

tív felület lehetővé teszi, hogy minden előadást élő, online adásban követhessünk. Különösen fontos követelményként jelent meg a kétirányú tudáscsere: a *site*-on lehetőség nyílt arra, hogy az elhangzott előadásokkal, illetve a képernyőn látottakkal kapcsolatban felmerülő kérdéseket eljussanak az előadóhoz. A megvalósult programok archívumában pedig a látogatók évek múlva is megnézhetik, meghallgathatják a korábbi előadások anyagait, vagy elolvashatnak egy-egy témát és megoldhatják az ahhoz kapcsolódó tesztfeladatokat. A regisztráció révén elérhető tesztek letöltési aránya és további statisztikák tükrében elmondható, hogy egyáltalán nem mentek feledésbe a korábbi szemeszterek előadásai és feladatsorai sem. Sőt. A honlapra érkező új látogatók „mindenevőnek” bizonyultak, a hozzáférhető ismeretterjesztő anyagok teljes spektrumát szinte azonos mértékben és folyamatosan vették igénybe. Az interneten hozzáférhető archívum túl azon, hogy nem hagyja a feledés homályába veszni az elhangzott előadásokat, komoly szerepet tölt be a magyar nyelvű digitális kultúra palettájának tartalmi színesítésében. A honlap segítségével nyomon követhető előadások vagy azok egy-egy részlete komoly segítséget jelenthetnek az oktatói munkában is. A világháló mára tulajdonképpen a közoktatás minden intézetének széles körben használt szerves eszközévé vált, és számos visszajelzés érkezett arról, hogy sikerrel alkalmazzák is azokat az anyagokat az oktatási folyamatban, amelyek a *Mindentudás* honlapján keresztül érhetőek el. Így a modern technológia kínálta lehetőségeket kihasználva újabb esélyeket sikerül nyújtani a társadalom legkülönfélébb rétegei számára, mely hatékony közreműködést jelent a ma még sajnos meglévő és viszonylag jelentős digitális szakadék áthidalásában.

A tudományos ismeretterjesztés határait túllépve, a honlap sokszínűségét jellemzi, hogy tartalmaznak *e-learning* tananyagokat is. Az ide felkerülő anyagok fő célja, hogy segítségükkel mind szélesebb körben sikerüljön elérni a tizennégy-tizennyolc éves korosztályt, és sikerüljön megkönnyíteni a felkészülést az érettségire, az egyetemi vagy főiskolai felvételire.

Már ezek az irányok is jól mutatják azt a szerepet, amelyet a honlap az értékmegőrzésen túl felvállalhat. A jövőben ennek érdekében tervezzük internetes arculatunk megújítását is. Ezen túlmenően pedig, a meglévő tudásbázist felhasználva további kitérés pontot jelent a más jellegű digitális tartalmak előállítására. A termékfejlesztés lehetséges és hasznos iránya, a közoktatás számára fontos, a tanulási folyamatot élménnyé varázsoló interaktív DVD-csomagok kiadása. Egy DVD-csomag több (három–hét) azonos témakörbe tartozó, multimédiás formában feldolgozott előadást tartalmaz. Ezenkívül a csomag teljes tartalmi integrációját, a különböző szempontok szerinti felhasználását és a kereshetőséget egy kiegészítő interaktív DVD segíti majd. Ennek a munkának az első lépései már megtörténtek. A genetika témakörében elkészült első tematikus kiadvány jól példázza azt a mozgásteret, amit egy tanóra menetének összeállításában egy középiskolai pedagógus számára az interaktív DVD biztosíthat.

A *Mindentudás Egyeteme* mindezzel együtt nem mondhat le azokról a hagyományos szerepeiről, amelyekkel kivívta mai elismertségét. A fejlesztés érdekében újradefiniáltuk

a tevékenységünket, aminek eredménye, hogy a feladatainkat három fő folyamat köré szerveztük. Külön fejezetet szenteltünk a szemeszterek programjának és az ezekre épülő televíziós műsorok a létrehozására. Kiemelt hangsúlyt kapott a közönségszervezés folyamata, az érdeklődők még szélesebb rétegeinek bekapcsolása az előadások helyszínre és a médián keresztül történő követésébe. A harmadik nagy feladatcsoportba a marketing-tevékenység tartozik. Ezen belül kitérített szerep jutott a termék- és szolgáltatásmenedzselésnek. Az első látszatra piacorientáltak tűnő elképzelés azonban szintén rejt értékmegőrzési és folyamatfejlesztési szempontokat. A korábban is nagy sikerű *Mindentudás Egyeteme* könyvsorozat újabb és újabb darabjai jelennek meg a Kossuth Könyvkiadó gondozásában, az eddigi négy kötetet hamarosan követi az ötödik és a hatodik is.

A vállalati példa segítségével sikerült talán egyfajta átfogó képet felvázolni, mely megfelelően illusztrálja, hogy a kulturális élet és az annak szerves részét képező tudományos szakterületek milyen gyümölcsöző lehetőségekkel bírnak, ha a megfelelő szintű együttműködésük megvalósulhat. Legfontosabb szempont lehet a piaci szereplők oldaláról, hogy a saját tevékenységi körük szűkebb körlátain túllépve felismerjék a nem profitorientált tevékenységekben rejlő adottságokat és a hosszabb távú, társadalmi szempontokból megterülő értékeket.

Kulcsszavak: *társadalmi felelősségvállalás, szponzoráció, tudománytámogatás, menedzsment*